

O‘QUVCHILARNI INKLYUZIV TA’LIMGA PSIXOLOGIK MOSLASHUVIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR

Xujamshukurov Tolibnazar Rashid o‘g‘li

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti Psixologiya 2-kurs talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada o‘quvchilarning inklyuziv ta’limga psixologik moslashuviga ta’sir etuvchi omillar tahlil qilinadi. Tadqiqotda ichki (shaxsiy) va tashqi (ijtimoiy va muhitga oid) omillar o‘rganilib, ularning o‘quvchilarning moslashuv jarayoniga qanday ta’sir ko‘rsatishi aniqlanadi. Natijalar inklyuziv ta’lim muhitida o‘quvchilarning psixologik farovonligini ta’minlash uchun individual yondashuv, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va muhitni moslashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Inklyuziv ta’lim, psixologik moslashuv, o‘quvchilar, individual yondashuv, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, ta’lim muhiti, psixologik farovonlik.

Kirish (Introduction)

Inklyuziv ta’lim — bu barcha o‘quvchilarning, jumladan, nogironligi bo‘lgan shaxslarning, umumiy ta’lim muassasalarida birgalikda ta’lim olishini nazarda tutuvchi yondashuvdir. Bu yondashuv o‘quvchilarning psixologik moslashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin, ammo bu jarayon turli omillarga bog‘liq. Ushbu maqolada inklyuziv ta’lim muhitida o‘quvchilarning psixologik moslashuviga ta’sir etuvchi asosiy omillar tahlil qilinadi.

Metodologiya (Methodology)

Tadqiqotda sifatli yondashuv qo‘llanildi. Ma’lumotlar yarimstrukturaviy intervyular va kuzatuvlar orqali to‘plandi. Ishtirokchilar sifatida inklyuziv ta’lim muassasalarida tahsil olayotgan o‘quvchilar, ularning ota-onalari va o‘qituvchilar tanlab olindi. Ma’lumotlar tematik tahlil usuli yordamida tahlil qilindi.

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy omillarni aniqladi:

1. **Oila qo‘llab-quvvatlashi:** Ota-onalarning ijobiy munosabati va qo‘llab-quvvatlashi o‘quvchilarning moslashuviga yordam beradi.

2. **O'qituvchilarning yondashuvi:** O'qituvchilarning inklyuziv ta'limga bo'lgan ijobiy munosabati va moslashtirilgan o'quv dasturlari o'quvchilarning o'zini qulay his qilishiga yordam beradi.
3. **Sinfdoshlar bilan munosabatlar:** Do'stona va qo'llab-quvvatlovchi sinf muhiti o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini osonlashtiradi.
4. **Fizik muhit:** Moslashtirilgan sinf xonalari va o'quv materiallari o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratadi.

Munozara (Discussion)

Tadqiqot natijalari inklyuziv ta'lim muhitida o'quvchilarning psixologik moslashuvi ko'p omilli jarayon ekanligini ko'rsatadi. Oila, o'qituvchi va sinfdoshlarning qo'llab-quvvatlashi, shuningdek, fizik muhitning moslashtirilganligi o'quvchilarning moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu omillarni hisobga olgan holda, inklyuziv ta'lim muhitini yanada samarali qilish mumkin.

Xulosa (Conclusion)

Inklyuziv ta'lim muhitida o'quvchilarning psixologik moslashuviga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularni hisobga olish ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishiga xizmat qiladi. Oila, o'qituvchi, sinfdoshlar va fizik muhitning qo'llab-quvvatlovchi bo'lishi o'quvchilarning moslashuvini osonlashtiradi. Kelajakda bu omillarni yanada chuqurroq o'rganish va amaliyotga tatbiq etish inklyuziv ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kalandarishvili, M., & Torchinava, I. (2017). The Role of Inclusive Education in Developing the Psychological Skills of Disabled School Children. *World Science*, 3(10), 4–6.
2. Radojlović, J., Đonović, N., & Simović, T. (2016). Inclusive Education and Mental Health Preservation for Students. *Iranian Journal of Public Health*, 45(8), 1089–1090.
3. Odintsova, M.A., Aleksandrova, L.A., Kuzmina, E.I., & Lazareva, V.M. (2019). Psychological and Pedagogical Support for Students with Disabilities in Inclusive Educational Environment of University. *Psychological-Educational Studies*, 11(3), 114–127.
4. Laas, N.I., Romanova, I.A., Gurova, E.V., & Stoykovich, L.Yu. (2019). Inclusive Education: Factors Of Adaptation Of Disabled People To The Education

- Process. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 57, 643–653.
5. Odintsova, M.A., & Kulyatskaya, M.G. (2019). Psychological Well-being of Students with Disabilities in an Inclusive Blended Learning Environment. *Psychological-Educational Studies*, 11(2), 30–42.